

ด่วนที่สุด

บันทึกข้อความ

156

ห้องรองอธิบดีกรมป่าไม้ (นายบรรณรักษ์)
เลขรับ..... ๑๕๙
วันที่รับ..... ๑ - ๗ ก.ย. ๒๕๖๕
ท. ๕๑๔ -
๑ - ๘ ก.ย. ๒๕๖๕

ส่วนราชการ สำนักจัดการป่าชุมชน ส่วนภาคีเครือข่ายป่าชุมชน โทร. ๐ ๒๕๖๑๖๑๒-๓ ต่อ ๕๕๕๕

ที่ ทส.๑๖๐๔.๓๓/ ๑๓๗ ๐ วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง รายงานสรุปผลการสัมมนา เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายป่าชุมชน” ประจำปี ๒๕๖๕

เรียน อธิบดีกรมป่าไม้

เรื่องเดิม

๑. อธิบดีกรมป่าไม้ได้โปรดพิจารณาอนุมัติโครงการสัมมนา เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายป่าชุมชน” ประจำปี ๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ท้ายหนังสือสำนักจัดการป่าชุมชน ด่วนที่สุด ที่ ทส.๑๖๐๔.๓๓/๖๒๖ ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕

๒. กรมป่าไม้ โดยสำนักจัดการป่าชุมชนดำเนินการจัดสัมมนา เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายป่าชุมชน” ประจำปี ๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๓-๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ณ โรงแรมเอเชีย แอร์พอร์ท (ศูนย์การค้าเซียร์ รังสิต) จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย เครือข่ายป่าชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านป่าชุมชน รวมทั้งสิ้น จำนวน ๒๗๕ คน

ข้อเท็จจริง

สำนักจัดการป่าชุมชนขอเรียนว่า การสัมมนาดังกล่าวได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ผู้เข้าร่วมการสัมมนาฯ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนาไปสู่การจัดการทรัพยากรในพื้นที่ตนเองได้อย่างเหมาะสม และนำไปสู่การขยายการจัดตั้งป่าชุมชนตามเป้าหมายตลอดจนยกระดับกระบวนการมีส่วนร่วม เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้นำเครือข่ายป่าชุมชนในการปฏิบัติงานร่วมกับรัฐ ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ หลักการและบทบัญญัติของพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ และขยายความร่วมมือกับภาครัฐ เอกชน องค์กรต่าง ๆ ในการร่วมดูแลรักษาป่าให้คงสภาพที่สมบูรณ์เป็นมรดกทางธรรมชาติของประเทศต่อไป

ข้อเสนอเพื่อพิจารณา

สำนักจัดการป่าชุมชนพิจารณาแล้ว เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเครือข่ายป่าชุมชนทั่วประเทศและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านป่าชุมชน ตลอดจนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แก่ผู้สนใจผ่านช่องทางการสื่อสารอื่น ๆ ต่อไป และได้จัดทำรายงานสรุปผลการสัมมนาดังกล่าวเห็นควรพิจารณาลงนามแจ้งหน่วยงานในสังกัดกรมป่าไม้ ทั้งนี้ สามารถดาวน์โหลดเอกสารได้ทาง QR code ที่ปรากฏตามท้ายหนังสือนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา หากเห็นชอบขอได้โปรดลงนามตามร่างหนังสือซึ่งได้เรียนเสนอแนบมาพร้อมนี้

สรุปผลการสัมมนา

(นางนันทนา บุญยานันต์)

ผู้อำนวยการสำนักจัดการป่าชุมชน

ลงนามแล้ว

(นายบรรณรักษ์ เสริมทอง)
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมป่าไม้
๑ - ๘ ก.ย. ๒๕๖๕

โครงการ สัมมนา

เรื่อง การพัฒนาศักยภาพผู้นำ
เครือข่ายป่าชุมชน

20
22

#ปรับตัว: เพิ่มประสิทธิภาพบุคลากร

สำนักจัดการป่าชุมชน
กรมป่าไม้

กรมป่าไม้

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการสัมมนา เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายปทุมชน” ประจำปี ๒๕๖๕ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการจัดตั้งปทุมชน การส่งเสริมการจัดทำแผนจัดการปทุมชน การจัดทำแนวเขตและแบ่งบริเวณการใช้ประโยชน์ปทุมชน การตรวจสอบและรังวัดทำแผนที่แสดงแนวเขตของปทุมชนให้กับประธานเครือข่ายปทุมชนและสมาชิก เจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านปทุมชนและเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนาไปสู่การจัดการทรัพยากรในพื้นที่ตนเองได้อย่างเหมาะสม และนำไปสู่ขยายการจัดตั้งปทุมชนตามเป้าหมาย ตลอดจนยกระดับกระบวนการมีส่วนร่วม เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้นำเครือข่ายปทุมชนในการปฏิบัติงานร่วมกับรัฐให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ หลักการ และบทบัญญัติของพระราชบัญญัติปทุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ นำไปสู่ความร่วมมือไปกับภาครัฐ เอกชน องค์กรต่าง ๆ ในการร่วมดูแลรักษาป่าให้คงสภาพที่สมบูรณ์เป็นมรดกทางธรรมชาติของประเทศต่อไป กลุ่มเป้าหมายเป็นประธานและคณะกรรมการเครือข่ายปทุมชนระดับจังหวัด สมาชิกเครือข่ายปทุมชน และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านปทุมชน มีผู้เข้าร่วมทั้งสิ้นจำนวน ๒๗๕ คน จัดขึ้นในวันที่ ๒๓-๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ณ โรงแรมเอเชีย แอร์พอร์ท (ศูนย์การค้าเซียร์ รังสิต) จังหวัดปทุมธานี โดยมีกิจกรรมหลักที่ดำเนินการ ดังนี้ ๑) การระดมความคิดเห็น สทนภาษาถิ่น เรื่อง “แนวทางการพัฒนาเครือข่ายระดับภาค” (แบ่งกลุ่ม ๔ กลุ่ม ๔ ภาค) ๒) การบรรยาย เรื่อง “อุ่นเครื่อง เรื่องปทุมชน” ๓) การบรรยายและเล่าเรื่อง ปทุมชน “คนต้นแบบ” เล่าเรื่อง ดี-เด่น-ดัง-โดน ๔) การอภิปราย เรื่อง “เปิดใจ” ภาคีภาคเอกชน กลไกสำคัญหนุนเสริมปทุมชน ๕) กิจกรรมวันปทุมชนแห่งชาติ ๖) การอภิปราย เรื่อง “เหลียวหลัง แลหน้า วิถีปทุมชน” ๗) การอภิปราย เรื่อง “เฝ้าสร้างอนาคตชุมชนอย่างไร” และตอบข้อซักถามด้านกฎหมายตามพระราชบัญญัติปทุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒

การสัมมนา ในครั้งนี้ ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้รับความรู้ ความเข้าใจ ในการบริหารจัดการปทุมชนตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติปทุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ และสามารถนำองค์ความรู้ไปจัดการและพัฒนาพื้นที่ตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งนำไปสู่ขยายการจัดการจัดตั้งปทุมชนตามเป้าหมาย และเครือข่ายความร่วมมือการทำงานเพื่อดูแล ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ของชาติอย่างบูรณาการ โดยผลความพึงพอใจในการสัมมนาในครั้งนี้ อยู่ในระดับมากที่สุด หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๐.๑๗

คำนำ

สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ส่งผลกระทบในวงกว้างต่อการพัฒนาประเทศ รัฐบาลจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ป่าชุมชน และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืน โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดให้ ปี ๒๕๖๕ เป็นปีแห่งการฟื้นฟูและการปรับตัวทุกมิติเพิ่มสมรรถนะปรับแนวคิดและระบบในการทำงานแบบใหม่ (ทส.ยกกำลังเอ็กซ์) ให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง สร้างการเรียนรู้ สร้างความเข้าใจ สร้างความเข้มแข็ง ระดับพื้นที่ให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์อันดีในการทำงานระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและประชาชน

กรมป่าไม้ โดยสำนักจัดการป่าชุมชน สนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนในท้องถิ่นสามารถดูแลรักษา สร้างกติกา และใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรในพื้นที่อย่างสมดุลและต่อเนื่องผ่านกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพเครือข่ายในแต่ละจังหวัดให้สามารถยกระดับการทำงานร่วมกันในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ทั้งเชิงพื้นที่ กฎหมาย เชื่อมโยงประสานกันทุกระดับตั้งแต่หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค สู่ระดับประเทศ โดยมีเป้าหมายที่จะบรรลุผลสัมฤทธิ์ในการทำงานในทิศทางเดียวกันอย่างต่อเนื่องทุกปี ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินโครงการสัมมนา เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายป่าชุมชน” ประจำปี ๒๕๖๕ เพื่อให้การขับเคลื่อนการทำงานของเครือข่ายป่าชุมชนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สำเร็จตามเป้าหมาย อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศมีความสมบูรณ์และยั่งยืนต่อไป

กรมป่าไม้จึงได้จัดทำรายงานสรุปผลการสัมมนา เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายป่าชุมชน” ประจำปี ๒๕๖๕ เพื่อสรุปเนื้อหาที่สำคัญเป็นแนวทางในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเครือข่ายป่าชุมชนและ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านป่าชุมชนต่อไป

สำนักจัดการป่าชุมชน
กรมป่าไม้

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
โครงการสัมมนา เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายปทุมชน” ประจำปี ๒๕๖๕	๑
พิธีเปิดโครงการสัมมนา โดย รองอธิบดีกรมป่าไม้ (นายวันชัย จรียเศรษฐ์โชค)	๔
สนทนาภาษาถิ่น เรื่อง “แนวทางการพัฒนาเครือข่ายระดับภาค” (แบ่งกลุ่ม ๔ กลุ่ม ๔ ภาค)	๕
การบรรยายและเล่าเรื่อง ปทุมชน “คนต้นแบบ” เล่าเรื่อง ดี-เด่น-ดัง-โดน	๑๒
การอภิปราย เรื่อง “เปิดใจ”ภาคีภาคเอกชน กลไกสำคัญหนุนเสริมปทุมชน	๒๐
พิธีเปิดงาน “วันปทุมชนแห่งชาติ”	๒๒
การอภิปราย เรื่อง “เหลียวหลัง แลหน้า วิถีปทุมชน”	๒๓
การอภิปราย เรื่อง “ไผ่สร้างอนาคตชุมชนอย่างไร”	๒๗
พิธีปิดการสัมมนา	๒๘
สรุปแบบประเมินความพึงพอใจ	๒๙

โครงการสัมมนา เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายป้าชุมชน”

ประจำปี ๒๕๖๕

๑. หลักการและเหตุผล

สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ส่งผลกระทบในวงกว้างต่อการพัฒนาประเทศ รัฐบาลจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ป่าชุมชน และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืน โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดให้ ปี ๒๕๖๕ เป็นปีแห่งการฟื้นฟูและการปรับตัวทุกมิติ เพิ่มสมรรถนะปรับแนวคิดและระบบในการทำงานแบบใหม่ (ทศ.ยกกำลังเอ็กซ์) ให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง สร้างการเรียนรู้ สร้างความเข้าใจ สร้างความเข้มแข็ง ระดับพื้นที่ให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์อันดีในการทำงานระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและประชาชน

กรมป่าไม้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์ ป่าชุมชน และป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนภารกิจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในรูปแบบเครือข่ายป้าชุมชนซึ่งนับเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ เป็นแนวทางที่สำนักจัดการป่าชุมชน สนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนในท้องถิ่นสามารถดูแล รักษา สร้างกตึกา และใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรในพื้นที่อย่างสมดุลและต่อเนื่องผ่านกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพเครือข่ายในแต่ละจังหวัดให้สามารถยกระดับการทำงานร่วมกันในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ทั้งเชิงพื้นที่ กฎหมาย เชื่อมโยงประสานกันทุกระดับตั้งแต่หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค สู่ระดับประเทศ โดยมีเป้าหมายที่จะบรรลุผลสัมฤทธิ์ในการทำงานในทิศทางเดียวกันอย่างต่อเนื่องทุกปี

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ ขึ้นในววันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ และคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๕ เห็นชอบให้วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ของทุกปีเป็น “วันป่าชุมชนแห่งชาติ” ประกอบกับพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๒ โดยมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมให้ชุมชนร่วมกับรัฐในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดบทบาทของเครือข่ายป้าชุมชน และระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยการจัดตั้งเป็นเครือข่ายป้าชุมชนระดับจังหวัด พ.ศ. ๒๕๖๒ ว่าด้วยเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้งการเป็นเครือข่ายป้าชุมชนระดับจังหวัด เพื่อรองรับสถานะเครือข่ายป้าชุมชนระดับจังหวัด ให้มีความชัดเจนขึ้นในทางกฎหมายและเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเรียนรู้ สร้างความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ในการจัดการป่าชุมชน รวมทั้งช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมของป้าชุมชนระดับจังหวัดอันนำไปสู่การจัดการป่าชุมชนร่วมกันอย่างยั่งยืน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินโครงการสัมมนา เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายป้าชุมชน” ประจำปี ๒๕๖๕ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการจัดตั้งป่าชุมชน การส่งเสริมการจัดทำแผนจัดการป่าชุมชน การจัดทำแนวเขตและแบ่งบริเวณการใช้ประโยชน์ป่าชุมชน การตรวจสอบและรังวัดทำแผนที่แสดงแนวเขตของป่าชุมชนให้กับประธานเครือข่ายป้าชุมชนและสมาชิก เจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านป่าชุมชนและเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนาไปสู่การจัดการทรัพยากรในพื้นที่ตนเองได้อย่างเหมาะสมตาม และนำไปสู่ขยายการจัดตั้งป่าชุมชนตามเป้าหมาย ตลอดจนยกระดับกระบวนการมีส่วนร่วม เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้นำเครือข่ายป้าชุมชนในการปฏิบัติงานร่วมกับรัฐให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ หลักการ และบทบัญญัติของพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ นำไปสู่ความร่วมมือไปกับภาครัฐ เอกชน องค์กรต่าง ๆ ในการร่วมดูแลรักษาป่าให้คงสภาพที่สมบูรณ์เป็นมรดกทางธรรมชาติของประเทศต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการจัดตั้งป่าชุมชน การส่งเสริมการจัดทำแผนจัดการป่าชุมชน การจัดทำแนวเขตและแบ่งบริเวณการใช้ประโยชน์ป่าชุมชน การตรวจสอบและรังวัดทำแผนที่แสดงแนวเขตของป่าชุมชนให้กับประธานเครือข่ายป่าชุมชนและสมาชิก เจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านป่าชุมชน

๒.๒ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนาไปสู่การจัดการทรัพยากรในพื้นที่ตนเองได้อย่างเหมาะสม และนำไปสู่ขยายการจัดการจัดตั้งป่าชุมชนตามเป้าหมาย

๒.๓ เพื่อยกระดับกระบวนการมีส่วนร่วมเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้นำเครือข่ายป่าชุมชน ในการปฏิบัติงานร่วมกับรัฐให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ หลักการ และบทบัญญัติของพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ และขยายความร่วมมือไปยังภาครัฐ เอกชน องค์กรต่าง ๆ ในการร่วมดูแลรักษาป่าให้คงสภาพที่สมบูรณ์เป็นมรดกทางธรรมชาติของประเทศต่อไป

๓. ผู้เข้าร่วมสัมมนา

๓.๑ ประธานและคณะกรรมการเครือข่ายป่าชุมชนระดับจังหวัด

๓.๒ สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน

๓.๓ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านป่าชุมชน

๔. จำนวนผู้เข้าร่วมสัมมนา

รวมทั้งสิ้น จำนวน ๒๗๕ คน

๕. ระยะเวลาดำเนินงาน

ระยะเวลา ๓ วัน ๒ คืน โดยดำเนินการในวันที่ ๒๓-๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕

๖. สถานที่ดำเนินงาน

โรงแรมเอเชีย แอร์พอร์ท (ศูนย์การค้าเชียร รังสิต) จังหวัดปทุมธานี

๗. วิธีการดำเนินการ

๗.๑ ภาคการบรรยาย

- “อุ้นเครื่อง เรื่องป่าชุมชน”

นำเสนอเครือข่ายป่าชุมชนดีเด่นของประธาน และสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน ๔ ภาค

- ป่าชุมชน “คนต้นแบบ” เล่าเรื่อง – ดี ภาคอีสาน

เล่าเรื่อง – เด่น ภาคกลาง

เล่าเรื่อง – ดัง ภาคใต้

เล่าเรื่อง – โดน ภาคเหนือ

๗.๒ ภาคการระดมความคิดเห็น

- แนวทางการพัฒนาเครือข่ายระดับภาค (แบ่งกลุ่ม ๔ กลุ่ม ๔ ภาค)

๗.๒ ภาคการอภิปราย

- “เปิดใจ” ภาคีภาคเอกชน กลไกสำคัญหนุนเสริมป่าชุมชน

- “เหลียวหลัง แลหน้า วิถีป่าชุมชน

๗.๓ คลินิกป่าชุมชน : ตอบประเด็นปัญหา ข้อเสนอ ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน

ภายใต้ พ.ร.บ. ป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒

๘. วิทยาการ

๘.๑ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๘.๒ ตัวแทนเครือข่ายป่าชุมชน

๙. งบประมาณ

แผนงานยุทธศาสตร์สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน อนุรักษ์ พื้นฟู และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โครงการป้องกันรักษาป่าพัฒนาและเพิ่มพื้นที่สีเขียว กิจกรรมหลักส่งเสริมการบริหารจัดการป่าชุมชน กิจกรรมส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ จำนวน ๑,๕๕๖,๒๐๐ บาท (หนึ่งล้านห้าแสนห้าหมื่นหกพันสองร้อยบาทถ้วน)

๑๐. หน่วยงานรับผิดชอบ

ส่วนภาคีเครือข่ายป่าชุมชน สำนักจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้

๑๑. การประเมินผล

จัดทำแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจในการสัมมนาฯ

๑๒. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑๒.๑ เครือข่ายป่าชุมชนได้รับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดตั้งป่าชุมชน การส่งเสริมการจัดทำแผนจัดการป่าชุมชน การจัดทำแนวเขตและแบ่งบริเวณการใช้ประโยชน์ป่าชุมชน การตรวจสอบและรังวัดทำแผนที่แสดงแนวเขตของป่าชุมชนให้กับประธานเครือข่ายป่าชุมชนและสมาชิก เจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านป่าชุมชน

๑๒.๒ เครือข่ายป่าชุมชนสามารถนำองค์ความรู้ไปจัดการทรัพยากรในพื้นที่ตนเองได้อย่างเหมาะสม และนำไปสู่ขยายการจัดการจัดตั้งป่าชุมชนตามเป้าหมาย

๑๒.๓ เครือข่ายป่าชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อปฏิบัติงานร่วมกับรัฐตามเจตนารมณ์ หลักการ และบทบัญญัติของพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ ตลอดจนขยายความร่วมมือไปยังภาครัฐ เอกชน องค์กรต่าง ๆ ในการร่วมดูแลรักษาป่าให้คงสภาพที่สมบูรณ์เป็นมรดกทางธรรมชาติของประเทศได้อย่างยั่งยืน

(ลงชื่อ) ..... ผู้เขียนโครงการ
(นางสาวบุษกร ประดิษฐ์เขียน)
นักวิชาการป่าไม้ปฏิบัติการ

(ลงชื่อ) ..... ผู้เสนอโครงการ
(นายกิตติพร ดุลนกิจ)
ผู้อำนวยการส่วนภาคีเครือข่ายป่าชุมชน

(ลงชื่อ) ..... ผู้ตรวจสอบโครงการ
(นางนันทนา บุญยานันต์)
ผู้อำนวยการสำนักจัดการป่าชุมชน

(ลงชื่อ) ..... ผู้อนุมัติโครงการ
(นายสุรชัย อจลบุญ)
อธิบดีกรมป่าไม้

พิธีเปิด โครงการสัมมนา
เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายป้าชุมชน” ประจำปี ๒๕๖๕

“ทรัพยากรธรรมชาติ
ที่เราช่วยกันดูแลรักษาในวันนี้
จะส่งต่อให้กับลูกหลานของพวกเรา
ในวันข้างหน้า”

นายวันชัย จรียาเศรษฐ์โชค
(รองอธิบดีกรมป่าไม้)

ผมรู้สึกยินดีและเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มาพบปะพี่น้องประชาชน ผู้ซึ่งทำหน้าที่ประธานและคณะกรรมการเครือข่ายป้าชุมชนระดับจังหวัด รวมถึงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านป้าชุมชนทั่วประเทศ ในวันนี้ ตามที่ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ท่านให้ความสำคัญในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างการรับรู้ให้กับประชาชนทุกภาคส่วน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นหน่วยงานหลักและรับผิดชอบด้านการอนุรักษ์ คุ่มครอง ป่าไม้ และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยบูรณาการและสร้างการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ รักษาสมดุลสิ่งแวดล้อม และอำนวยความสะดวกอย่างยั่งยืน วันนี้การขับเคลื่อนงานตามภารกิจของกรมป่าไม้ หัวใจสำคัญ คือ ความร่วมมือของพี่น้องประชาชน รัฐบาลจึงตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ป่าไม้ และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืน โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดให้ ปี ๒๕๖๕ เป็นปีแห่งการฟื้นฟูและการปรับตัวทุกมิติ เพิ่มสมรรถนะปรับแนวคิดและระบบการทำงานแบบใหม่ ให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง สร้างการเรียนรู้ สร้างความเข้าใจ สร้างความเข้มแข็ง ระดับพื้นที่ให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์อันดีในการทำงานระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและประชาชน ซึ่งเครือข่ายอาสาสมัครภาคประชาชน นับเป็นกลไกสำคัญของการดำเนินงาน การเสริมสร้างบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้สามารถดูแลรักษา สร้างกติกาและใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรในพื้นที่ของตนได้อย่างสมดุล คงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เราช่วยกันดูแลรักษาในวันนี้ จะส่งต่อให้กับลูกหลานของพวกเราในวันข้างหน้า จึงขอขอบคุณผู้นำเครือข่ายป้าชุมชนทุกจังหวัดที่เสียสละแรง การ แรงใจ ช่วยกันปกป้องดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ไว้ให้กับคนไทยทั่วประเทศ วันนี้ ขอชื่นชมพี่น้องเครือข่ายป้าชุมชนทุกท่าน รวมทั้งภาคีภาครัฐ และภาคเอกชนทุกฝ่ายที่ร่วมกันดูแลรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยให้คงอยู่ เพื่อเป็นมรดกทางธรรมชาติส่งต่อให้ลูกหลานสืบไป บัดนี้ ได้เวลาอันสมควรผมจึงขอเปิดการสัมมนา ณ โอกาสนี้

สนทนาภาษาถิ่น เรื่อง “แนวทางการพัฒนาเครือข่ายระดับภาค”
(แบ่งกลุ่ม ๔ กลุ่ม ๔ ภาค)

ประเด็นสำคัญ ดังนี้

๑. กำหนดตัวแทนแต่ละภาคเสวนา เรื่อง ป่าชุมชน “คนต้นแบบ”
๒. เรื่องที่ประธานนำเสนอเพื่อพิจารณา
๓. รูปแบบการจัดงานในวันป่าชุมชนแห่งชาติในปีถัดไป

สนทนาภาษาถิ่น “ภาคเหนือ”

ที่ปรึกษากลุ่ม : นายพิชัย เอกศิริพงษ์ (ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการจัดการป่าชุมชนและผู้อำนวยการส่วนนโยบายและกฎหมายป่าชุมชน)

สนทนาภาษาถิ่น “ภาคกลาง”

ที่ปรึกษากลุ่ม : นายกิตติพร ดุสนกิจ (ผู้อำนวยการส่วนภาคีเครือข่ายป่าชุมชน)

สนทนาภาษาถิ่น “ภาคอีสาน”

ที่ปรึกษากลุ่ม : นางสาวณัฏฐมน นุกูล (ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน)

สนทนาภาษาถิ่น “ภาคใต้”

ที่ปรึกษากลุ่ม : นายเสกสรร กวณะปาณิก (ผู้อำนวยการส่วนพัฒนานวนศาสตร์ชุมชน)

สรุปสาระสำคัญการระดมความคิดเห็น ประจำปี ๒๕๖๕

ประเด็น/หัวข้อ	รายละเอียด			
	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคอีสาน	ภาคใต้
๑. กำหนดตัวแทนแต่ละภาคเสวนา เรื่อง ป่าชุมชน “คนต้นแบบ”	- นายเศรษฐ์ธกรณ์ นาคพัฒน์ (เครือข่ายจังหวัดพิจิตร) - นายทอน ใจดี (เครือข่ายจังหวัดพะเยา) - นายเอกชัย สังข์ทอง (เครือข่ายจังหวัดสุโขทัย)	- นายสฤกษ์ จิตนอก (เครือข่ายจังหวัดสระบุรี) - นายพนม โนนพิมาย (เครือข่ายจังหวัดระยอง) - นายเด่นยัว วชิรพันธ์วิชาญ (เครือข่ายจังหวัดกาญจนบุรี)	- นายนายชัยวัฒน์ ชินรัตน์ (เครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดชัยภูมิ) - นายบุญเรือง บุญทศ (เครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดยโสธร) - นายปิยวัฒน์ บุญยิ่ง (เครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ)	- นายวินัย ชิตเขียว (เครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดภูเก็ต) - นายภิรมย์ รักเพชร (เครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี) - นายมนตรี ขาวสะอาด (เครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดกระบี่) - นายสมหมาย หมาดทิ้ง (เครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดตรัง)
๒. เรื่องที่ประธานนำเสนอเพื่อพิจารณา	- หารือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายป่าชุมชน เช่น การจัดทำบัตรประจำตัวกรรมการจัดการป่าชุมชน การเก็บค่าธรรมเนียม การเก็บค่าปรับ การรับสมัครสมาชิกป่าชุมชน การจัดทำข้อบังคับป่าชุมชน	- หารือประเด็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในป่าชุมชน เช่น เรื่องช้างป่าบุกรุกพื้นที่ป่าชุมชน การจัดทำข้อบังคับป่าชุมชน การส่งเสริมการท่องเที่ยวในป่าชุมชน งบประมาณในการบริหารงานด้านป่าชุมชน ฯลฯ	- หารือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับป่าชุมชน เช่น การสนับสนุนและขยายการจัดตั้งป่าชุมชน การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การปลูกพืชสำหรับสร้างรายได้ การสนับสนุนงบประมาณ ฯลฯ	- หารือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับป่าชุมชน เช่น แนวเขตป่าชุมชน งบประมาณในการจัดกิจกรรม ปัญหาเรื่องเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ในป่าชุมชน ฯลฯ
๓. รูปแบบการจัดงานในวันป่าชุมชนแห่งชาติในปีถัดไป	๑) สถานที่จัดงาน	- จัดที่ส่วนกลาง (กรุงเทพฯ)	- จัดงานวันป่าชุมชนในภูมิภาค เวียนกันทุกภาค	- จัดแบบสัณจร เวียนไปทุกจังหวัด

สรุปสาระสำคัญการระดมความคิดเห็น ประจำปี ๒๕๖๕

ประเด็น/หัวข้อ	รายละเอียด			
	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคอีสาน	ภาคใต้
๑) สถานที่จัดงาน(ต่อ)	- ควรมีการประชุมระดับภาค โดยให้แต่ละภาคจัดประชุมในท้องถิ่นของตน ให้แต่ละจังหวัดเวียนกันเป็นเจ้าภาพ และเสนอให้จัดประชุมในป่าชุมชน - ควรให้มีจัดประชุมระดับประเทศเช่นเดิม			
๒) กิจกรรม	- การประชุมระดับภาค ให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน - จัดทำวีดิทัศน์รายการนำเสนอจุดเด่นของป่าชุมชนแต่ละจังหวัด ส่งให้ส่วนกลางเพื่อเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดไปสู่ภาคอื่น ๆ	- การประชุมระดับประเทศ ให้มีการจัดกิจกรรม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน - เปิดให้สมาชิกทุกป่าชุมชนมาร่วมในงานวันป่าชุมชนได้	- ให้สมาชิกป่าชุมชนในพื้นที่มาร่วมงาน และเสนอผลงาน - จัดนิทรรศการของป่าชุมชนแต่ละที่ - ประกวดป่าชุมชนดีเด่น - มอบเกียรติบัตร เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติ - จัดงานระบบออนไลน์เพื่อให้ผู้ที่สนใจเข้าร่วมได้รับชมงานด้วย	- ให้ตัวแทนทุกจังหวัดเข้าร่วมงานวันป่าชุมชน - จัดงานผ่านสื่อออนไลน์เพื่อให้ทุกคนได้รับชม
๓) กิจกรรมพิเศษ	- จัดตลาดนัดป่าชุมชน - นำเสนอแหล่งเรียนรู้ป่าชุมชน - ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาและประเพณี	- จัดตลาดนัดป่าชุมชน	- จัดตลาดนัดป่าชุมชน	- จัดตลาดนัดป่าชุมชน

การบรรยายและเล่าเรื่อง ป่าชุมชน “คนต้นแบบ”

➤ เล่าเรื่อง “ดี” ภาคอีสาน

“ป่า เป็นแหล่งกำเนิดของวัฒนธรรม”

นายชัยรัตน์ ชินรัตน์
(ประธานเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดชัยภูมิ)

ในนามตัวแทนเครือข่ายป่าชุมชนภาคอีสานในการเล่าเรื่อง “ดี” ของป่าชุมชนเรา ป่าชุมชนมีข้อดีหลายอย่างมาก แต่กระผมขอยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัดจากการทำงานด้านป่าชุมชน คือ ป่าเป็นสิ่งดึงดูดให้คนในชุมชนมาหลอมรวมกัน รู้รัก สามัคคี เป็นแหล่งกำเนิดของวัฒนธรรม เช่น กิจกรรมเลี้ยงผี บวชป่า ทุกคนจะมีความเชื่อเดียวกัน ต่อมาคือ “ป่า” เป็นแหล่งส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน สร้างรายได้จากของป่าได้หลายอย่าง อาทิ การแปรรูปอาหารจากของป่าชุมชน ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้สอย เครื่องสำอางเวชภัณฑ์ เป็นต้น ของเหล่านี้ล้วนแต่มาจากป่าทั้งสิ้น เรามีการส่งเสริมให้ความรู้กับคนในชุมชนรู้จักแปรรูปอาหารและสินค้า นำมาวางขาย เพื่อสร้างรายได้ให้คนในชุมชน

“ป่า เป็นสื่อกลางในการหลอมรวมวัฒนธรรม”

สิ่งที่แตกต่างกันของป่าชุมชนแต่ละพื้นที่ที่เห็นได้ชัดน่าจะเป็นวัฒนธรรม จังหวัดศรีสะเกษมี ๔ กลุ่มชาติพันธุ์ คือ ลาว เขมร ส่วย และกวยเยอ แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะมีความเชื่อและการอนุรักษ์ที่ต่างกัน เช่น ส่วยกับเขมร จะมีความเชื่อเรื่อง “ผีสา่ง” ที่สิงสถิตอยู่ในป่า หากใครเข้าไปหาของป่าหรือตัดต้นไม้ ต้องทำพิธีขออนุญาตผีสา่งที่คุ้มครองปกป้องรักษาป่าก่อน หากใครมีเจตนาไม่ดี ทำลายป่าจะมีอันเป็นไป ถือว่าเป็นความเชื่อที่ดีในการอนุรักษ์ป่าไว้ ทำให้คนไม่กล้าเข้าไปทำลายป่า เรื่อง “ดี” ในป่าเรามีอีกหลายเรื่อง อาทิ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช ปัจจุบันนี้มีหลายมหาวิทยาลัยให้ความสำคัญกับการศึกษาและวิจัยพันธุ์กรรมพืชในป่าชุมชนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเกิดความรู้ใหม่ ๆ มากยิ่งขึ้น ในอนาคตป่าชุมชนของเราจะตอบโจทย์การใช้ชีวิตของพี่น้องในทุกด้าน

นายปิยวัฒน์ บุญยิ่ง
(ประธานเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ)

นายบุญเมือง บุญทด
(ประธานเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดยโสธร)

“ป่า คือ กระปุกออมสินของบ้าน”

วันที่เข้าป่าวันนั้นจะไม่ได้ใช้จ่ายเงินแม้แต่ของกินกลับบ้านเลี้ยงปากท้องคนในครอบครัวได้ ถึงยังไม่ถึงขั้นสร้างรายได้ แต่ก็ช่วยประหยัดรายจ่ายในครอบครัวได้ หากอยากให้คนในชุมชนรักและหวงแหนป่า วิธีที่ง่ายที่สุดคือ ทำให้ชาวบ้านเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากป่ามากที่สุด เมื่อเห็นประโยชน์ก็จะรู้สึกหวงแหน ป่ามีข้อดีให้เห็นหลัก ๆ คือเป็นปัจจัยสี่ อาหารที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ปัจจัยพวกนี้จะคงอยู่คู่ป่าตลอดไปหากคนในชุมชนรู้จักวิธีการบริหารจัดการป่าที่ดี แต่ปัญหาอยู่ที่คนที่เป็นแกนนำในการบริหารจัดการป่ามีแต่คนรุ่นเก่า ไม่มีคนรุ่นใหม่ ๆ เข้ามา นี่คือโจทย์ที่เราต้องแก้กันไป

➤ เล่าเรื่อง “เด่น” ภาคกลาง

“ผู้นำเข้มแข็ง ป่าชุมชนอยู่รอด”

เรื่อง เด่น ภาคกลาง เราได้รับรางวัลมากมายหลายป่าชุมชนทุกปี นั่นเพราะการบริหารจัดการของผู้นำป่าชุมชน ผู้นำต้องกล้าที่จะสละเวลาและลงมือทำอย่างจริงจัง ต้องมีความรู้รู้จักชวนชาวบ้านหาความรู้ให้ทันยุคสมัย และทรัพยากรภาคกลางถือว่ามีความพร้อมค่อนข้างเยอะและอุดมสมบูรณ์ง่ายต่อการบริหารจัดการ ป่าในภาคกลางมีความแตกต่างกันมากตามพื้นที่บางเขตป่าชุมชนติดทะเล บางเขตเป็นพื้นที่ภูเขาหิน และเป็นป่าพื้นที่ราบ สิ่งที่ยากจะดันให้เด่นคือ ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้คงอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน ยกตัวอย่างป่าในจังหวัดสุพรรณบุรี เดิมเป็นพื้นที่เหมืองแร่แหล่งอุตสาหกรรมต่าง ๆ แต่ชาวบ้านมีความเข้มแข็งเห็นความสำคัญของป่าไม้จึงทำให้พื้นที่อุตสาหกรรมกลับมาเป็นพื้นที่ป่าและได้รับรางวัลอย่างในทุกวันนี้ เรื่องเด่นอีกด้านคือ การสร้างความรู้และการสำรวจทรัพยากรในพื้นที่ ปัจจุบันเรากำลังทำการสำรวจไม้ทรงคุณค่าป่าชุมชน เพื่อเป็นฐานความรู้ให้กับชุมชนนำไปใช้ประโยชน์ได้

นายพนม โนนพิมาย
(ประธานเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดระยอง)

“ป่าชุมชน คือ ซูเปอร์มาร์เก็ต”

การนำป่าชุมชนมาส่งเสริมการท่องเที่ยว นำสินค้าและผลิตภัณฑ์จากป่าชุมชนมาจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้คนในชุมชน เช่น เกาวัลย์ทอง เรานำมาถักเป็น แหวน กำไล ผักมิด เพื่อเพิ่มเป็นกิจกรรมเสริมให้นักท่องเที่ยวที่มาร่วมชม ไม้ เรานำมาสานเป็น เพล ตะกร้า เครื่องสานต่าง ๆ ส่งขายทั้งในพื้นที่และแบบออนไลน์ ส่งเสริมความรู้ให้ชาวบ้านรู้จักการขาย เป็นการสร้างกลุ่มอาชีพและยังเป็นการขับเคลื่อนป่าชุมชนอีกรูปแบบหนึ่งด้วย เราไม่ได้ขยายการท่องเที่ยวแค่ประเทศเท่านั้น แต่ยังขยายไปยังต่างประเทศด้วย ป่าชุมชนเราหากมีต่างชาติสนใจจะเข้ามาเรียนรู้และเที่ยวชมเราสามารถรองรับได้เลย เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้คนในชุมชน

นางสมพร ปานโต
(คณะกรรมการเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดกาญจนบุรี)

นายสฤณี จิตนอก
(ประธานเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดสระบุรี)

**“พระราชบัญญัติป่าชุมชน
เป็นเครื่องมือในการทำงานของคนดูแลป่า”**

การขับเคลื่อนงานด้านป่าชุมชนของทางภาคกลาง จะมีความพร้อมได้ต้องได้รับการสนับสนุนจากทาง ภาคเอกชนด้วย ข้อนี้ขาดไม่ได้เลยทุกการขับเคลื่อน มีค่าใช้จ่าย ตอนนี้เราจะเน้นเรื่องการให้ความรู้เรื่อง พระราชบัญญัติป่าชุมชน เรามีพระราชบัญญัติป่าชุมชน เป็นของตัวเองแล้ว เราต้องทำการศึกษาให้เข้าใจ โดยเฉพาะสมาชิกและเครือข่ายป่าชุมชนทุกท่านที่ต้องใช้ ความรู้เรื่องนี้โดยตรง และนำไปปรับใช้ในป่าชุมชน ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติป่าชุมชนมากที่สุด

➤ เล่าเรื่อง “ดั่ง” ภาคใต้

“ป่าชุมชนช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต”

เป็นความบริสุทธิ์ของป่า จะขอพูดเรื่อง “น้ำ” น้ำที่เราใช้บริโภคทุกวัน เราจะต้องรู้ว่ามีคุณภาพสะอาดจริงหรือไม่คือต้องมี อย.รับรอง ต้องผ่านกรรมวิธีต่าง ๆ หลายอย่างกว่าจะนำมาใช้บริโภคได้ แต่น้ำที่ไหลมาจากป่าชุมชนเรา เป็นน้ำปะปาภูเขาที่ไหลมาจากต้นน้ำให้คนในชุมชนได้ดื่มกิน ไม่มีสารเคมีเจือปน เย็นโดยไม่ต้องแช่ตู้เย็น ใส่โดยไม่ต้องผ่านการกรองและฆ่าเชื้อ นี่คือความบริสุทธิ์จากป่า คือเห็นได้ว่าป่าชุมชนให้ชีวิตและเป็นเกราะป้องกันพื้นที่ป่าไว้ได้ดีมาก ๆ จะเห็นได้ว่าป่าทางภาคใต้ไม่เคยทำแนวกันไฟ เพราะป่าเรามีความชุ่มชื้นสูงมากจากจุดเริ่มต้นคือ การทำให้ป่ามีน้ำตลอดทุกฤดู เรื่อง “ดั่ง” ที่อยากจะเสนออีกเรื่อง คือ ยาสมุนไพรในป่าชุมชน ส่วนใหญ่จะมีสรรพคุณเป็นยาอายุวัฒนะ เช่น ดอกบัวผุด ดอกคล้ายกระหล่ำปลี แต่มีสีน้ำตาล ชาวบ้านนิยมนำมาทำสมุนไพรดั่งมากในพื้นที่ภาคใต้

นายรุ่งโรจน์ ใหม่ซ้อน
(ประธานเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดชุมพร)

นายภิรมย์ รักเพชร
(ประธานเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี)

“ป่าชุมชนให้ประโยชน์ทั้งทางตรง

และทางอ้อมกับคนในชุมชน”

“เงาะโรงเรียนชื่อเฟื่อง รวยเหมือนแร่ แต้ น้ำผึ้ง น้ำทิ้ง ปลาเม็งยำ เลิศล้ำถ้าผา เพลินตาป่าชุมชน” คำขวัญของเราครับ หมู่บ้านของเราเคยทำการเกษตรบุกเบิกพื้นที่ป่ามาก่อน ส่งผลให้เกิดอุทกภัยขึ้นครั้งใหญ่ในอดีต เราจึงเห็นความสำคัญของป่าไม่มากยิ่งขึ้นและสามารถพลิกฟื้นผืนป่าให้กลับมาได้อีกครั้ง คนในชุมชนเห็นความสำคัญของป่าชุมชนรู้จักรักและหวงแหนป่าเพราะผลกระทบมีให้เราเห็นชัดเจนเมื่อไม่มีป่าป่าชุมชนให้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมกับคนในชุมชนทางตรงคือเป็นแหล่งอาหาร ยารักษาโรค ที่พักผ่อนหย่อนใจ แหล่งสร้างรายได้ต่าง ๆ ทางอ้อมคืออนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้คงอยู่ ชาวสุราษฎร์ธานียอมรับได้เลยว่ากว่าครึ่งจังหวัดทำสวนผลไม้แต่ชาวบ้านที่มีพื้นที่ใกล้กับป่าชุมชนจะได้ผลผลิตและ

คุณภาพของผลไม้มากกว่าทุกพื้นที่ เพราะเรามีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของ คน ป่าไม้ สัตว์ พืชถึงฤดูออกดอกของผลไม้ ผึ้ง ชันโรง จากป่าชุมชนที่มีมากจะออกช่วยผสมเกสรดอกทุเรียน ดอกเงาะ ทำให้สวนผลไม้ที่อยู่ใกล้ป่าชุมชนได้ผลผลิตดีกว่าทุกที่ เรา มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในป่าชุมชนคือ ชม ชิม ช็อป แชะ ค่าเข้าคนละ ๑๐๐ บาท มีกิจกรรมให้ทำมากมายครบทุกรูปแบบถือว่าคุ้มมากที่สุด

“ไม่เคยเสียใจเลยที่เราต่อสู้เพื่อรักษาผืนป่าไว้”

“ไข่มุกอันดามัน สวรรค์เมืองใต้ หาดทราย
สีทอง สองวีรสตรี บารมีหลวงพ่อแช่ม” ป่าชุมชน
คือแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หากใครมาเที่ยว
จังหวัดภูเก็ตต้องมาเที่ยววัดพระผุด แหลมพรหมเทพ
และที่ขาดไม่ได้คือป่าชุมชนผาหินดำ สามารถมอง
วิวพระอาทิตย์ตกได้ ๓๖๐ องศา เป็นสถานที่เที่ยว
ที่ทางป่าชุมชนดูแล ไม่เสียใจเลยที่เราต่อสู้เพื่อ
รักษาพื้นที่ป่าในวันนั้น จนทำให้จังหวัดเรามีพื้นที่
ป่าที่สวยงามในวันนี้

นายวินัย ชิดเขียว
(ประธานเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดภูเก็ต)

➤ เล่าเรื่อง “โดน” ภาคเหนือ

นายทอน ใจดี
(ประธานเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดพะเยา)

“รอยยิ้มและความสุขของชาวบ้านคือ

รางวัลการันตีความสำเร็จของเรา”

เรื่อง “โดนใจ” ของป่าชุมชนเราคือ เจ้าหน้าที่พี่เลี้ยงที่คอยสนับสนุนความรู้ให้คนในชุมชนรู้คุณค่าของป่า พื้นที่เดิมของเราในอดีตเป็นโรงโม่หินยากมากที่จะพลิกฟื้นให้กลับมาเป็นพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์ บวกกับคนในชุมชนไม่เห็นถึงความสำคัญของป่า ช่วงแรกที่เราทวงคืนผืนป่าก็เกือบ “โดน” ลูกปืนเหมือนกัน เสียงปืนสนั่นป่าทุกวัน แต่ต่อมามีเจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้ามาส่งเสริมให้ความรู้กับคนในชุมชน สร้างความเข้าใจให้ชาวบ้าน รู้ถึงประโยชน์ของป่าชุมชน ชาวบ้านจึงให้ความสำคัญกับป่ามากขึ้น ปัจจุบันป่าชุมชนของเราเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวและฐานการเรียนรู้โดยมีรางวัลลูกโลกสีเขียวเป็นสิ่งการันตีความสำเร็จในครั้งนี้ เรียกได้ว่ามาที่เดียวได้ทั้งความผ่อนคลายและความรู้ ขอเชิญชวนพี่น้องป่าชุมชนทุกท่านมาเที่ยวชมป่าชุมชนของเราได้เลย รับรองว่ามาแล้วจะโดนใจท่านอย่างแน่นอน

“น้ำคือ ชีวิต ป่าคือ ลมหายใจ”

ในอดีตป่าบริเวณจังหวัดสุโขทัยเป็นพื้นที่แห้งแล้ง ไม่มีน้ำหล่อเลี้ยง ดินแห้ง ก้นบ่อมีแต่ทราย ทำยังไงพื้นที่ถึงจะกลับมาอุดมสมบูรณ์ได้ เราจึงใช้การสร้างป่าเพื่อแก้ไขปัญหา ค่อย ๆ เริ่มสร้างไปที่ละนิด จนในปัจจุบันเรามีพื้นที่ ๓,๐๐๐ กว่าไร่ เป็นพื้นที่สร้างรายได้ให้คนในชุมชนและเป็นป่านำร่องให้กับป่าชุมชนข้างเคียงเข้ามาเรียนรู้งานและนำไปปรับใช้กับพื้นที่ของตน คนในพื้นที่จะขนานนามให้กับป่าชุมชนเราว่าเป็นป่าที่ “โดนใจ” ชาวบ้านเพราะ สร้างรายได้ให้คนในชุมชน และโดนใจคนเข้ามาศึกษาดูงานเพราะได้แนวคิดและความรู้กลับไปเต็มเปี่ยม นี่ถือว่าเราประสบความสำเร็จมากแล้ว

นายเอกชัย สังข์ทอง
(ประธานเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดสุโขทัย)

“ป่าที่อุดมสมบูรณ์ คือรางวัลอันยิ่งใหญ่ของเรา”

เรื่องที่โดนใจของป่าชุมชนภาคเหนือที่เราภาคภูมิใจมาก คือการได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมาย เป็นสิ่งกระตุ้นว่าสิ่งที่พวกเราได้ทุ่มเททั้งร่างกายแรงใจ ในการสร้างป่านั้นไม่เสียเปล่าและเกิดประโยชน์กับคนในชุมชนอย่างแท้จริง

นายเศรษฐ์รัฐกรณ์ นาคพัฒน์
(ประธานเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดพิจิตร)

การอภิปราย เรื่อง “เปิดใจ” ภาศิภาคเอกชน กลไกสำคัญหนุนเสริมป่าชุมชน

“การรับรองคาร์บอนเครดิตกับงานด้านป่าชุมชน”

นายสมิทธิ หาเรียนพิชน์
(มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ)

มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นตามพระราชปณิธานของสมเด็จพระเจ้าเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนที่ได้รับโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พึ่งพาตนเองสนใจที่จะสร้างโอกาสให้กับชีวิต รักษาป่า และเข้าใจว่าคนกับป่าสามารถอยู่ร่วมกัน เป็นโครงการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎร ควบคู่ไปพร้อมกับการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ ดำเนินโครงการ “คุณดูแลป่า เราดูแลคุณ” เกิดจากความร่วมมือระหว่างมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ กับหน่วยงานภาคีภาครัฐและเอกชน โดยโครงการเกิดขึ้นจากแนวคิดเรื่อง “คาร์บอนเครดิต” (Carbon Credit) ในภาคการเกษตรและป่าไม้ คือ ต้นไม้สามารถกักเก็บคาร์บอนไดออกไซด์ได้ และในประเทศไทยมีชุมชนที่ดูแลป่าดีอยู่แล้ว และในอีกทาง

หนึ่ง มีภาคเอกชนที่ให้ความสำคัญกับการลดปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของตน ดังนั้น มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ จึงเป็นจุดเชื่อมโยงให้ชุมชนต้นน้ำและปลายน้ำได้สนับสนุนกัน การดำเนินโครงการ “คุณดูแลป่า เราดูแลคุณ” ก็ต่อยอดให้ชุมชนดูแลรักษาและได้รับประโยชน์จากการดูแลป่าอย่างต่อเนื่องทางเรายินดีที่จะสนับสนุนชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ป่าทั่วประเทศที่มีผลงานด้านการดูแลรักษาป่าชุมชน เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนตระหนักและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อไป

“การสนับสนุนเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ ของเครือข่ายป่าชุมชน”

“ชุมชนไม่มีค่า-ป่าครอบครัว โดยส่งเสริมให้ประชาชนปลูกไม้ต่าง ๆ รวมทั้งไม้เศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของตนเอง BEDO ดำเนินการจะส่งเสริมให้เจ้าของพื้นที่ปลูกพันธุ์กล้าไม้ที่มีความสมบูรณ์และมีความเหมาะสมตามระบบภูมินิเวศ เพื่อเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการปลูกพืชผักพื้นบ้านต่าง ๆ ให้สามารถเก็บกินเก็บขายได้ พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนแหล่งพันธุกรรมเพื่อการอนุรักษ์สำคัญ คือ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในการเป็นแหล่งวัตถุดิบเพื่อนำมาต่อยอดเป็นสินค้าหรือผลิตภัณฑ์และบริการตาม BEDO Concept ซึ่งมีหลักสำคัญ ๓ อย่าง คือ ๑) การใช้ทรัพยากรชีวภาพชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็น

นายชัยรัตน์ บุญนาค
(สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน))

วัตถุดิบหลัก ๒) การผลิตที่เป็นมิตรกับความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อม ๓) การปันรายได้บางส่วนไปอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งทรัพยากรชีวภาพ "ชุมชนไม่มีค่า-ป่าครอบครัว" จึงเป็นอีกหนึ่งกลไกของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ให้ความสำคัญกับการเสริมกำลังให้กับเศรษฐกิจฐานราก นอกจากประชาชนจะอยู่ดีกินดี มีทรัพยากรที่มีความหลากหลายทางชีวภาพเป็นสินทรัพย์แล้ว ยังก่อให้เกิดการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าไม้ตามแนวนโยบายของรัฐบาล

“บทบาทการเข้ามาสนับสนุนป่าชุมชน”

โครงการ “ภาคีสนับสนุนป่าชุมชนลดโลกร้อน” ณ พื้นที่ป่าชุมชนบ้านภูตรห้วยมะหาด จ.ระยอง SYS ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อฟื้นฟูและบำรุงป่าชุมชนอย่างยั่งยืน ส่งเสริมศักยภาพป่าชุมชนในการเป็นแหล่งกักเก็บคาร์บอน สร้างความยั่งยืนที่ดีให้กับชุมชนเป็นไปตามแนวทางในการดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ โดยที่ผ่านมามีการจัดกิจกรรมสร้างฝาย บวชป่า รักษาต้นน้ำ ส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมและชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน บทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในป่าชุมชนบ้านภูตรห้วยมะหาด คือ ชมรมอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านภูตรห้วยมะหาด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จะดูแลฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของป่าชุมชน ทั้งระบบนิเวศน์ ป่าไม้ แหล่งต้นน้ำ และสัตว์ป่า ตลอดจนการเฝ้าระวัง ควบคุมดูแลกฎระเบียบที่อยู่ภายใต้กรมป่าไม้ รวมถึงในเรื่องของไฟฟ้าซึ่งเป็นปัญหาในหลาย ๆ พื้นที่ ซึ่งจะมีด้วยกัน ๗ ด้าน ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าไม้ ด้านแหล่งต้นน้ำ ด้านการป้องกันไฟป่า ด้านอนุรักษ์สัตว์ป่า ด้านการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของป่าชุมชน การควบคุมกฎระเบียบปกติของป่าชุมชน ตามระเบียบของกรมป่าไม้ และด้านการติดตามผลและการตรวจพื้นที่ของป่าชุมชน

ดร.ภา บุญเยี่ยม
(บริษัท เหล็กสยามยามาโตะ จำกัด)

พิธีเปิดงาน “วันป่าชุมชนแห่งชาติ”

ดร.ยุทธพล อังกินันทน์
(ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)

ตามที่รัฐบาลประกาศให้วันที่ ๒๔ พฤษภาคม เป็น “วันป่าชุมชนแห่งชาติ” นับว่าเป็นการให้ทุกภาคส่วนได้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวให้ตราพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ ขึ้นในวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๒ และปวงชนชาวไทยได้สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวทางพระราชดำริฯ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และแนวทางพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เกี่ยวกับแนวทางป่ารักษน้ำ และบ้านเล็กในป่าใหญ่ เพื่อแก้ไขปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่าให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน

สมดุลง่ายยั้งยั้ง พวกเราเครือข่ายป่าชุมชนได้เฝ้ารอรวันนี้น้ํากว่า ๓๐ ปี จากการทำงานร่ํมกันของกรมป่าไม้ และพ้ํนอ้งที่อาศัยอยู่รอบป่าชุมชนทั่วประเทศ โดยเฉพาะพ้ํนอ้ง ๖๘ จัํงหวัดของเรา รวันนี้เราได้ประกาศให้ทั่วประเทศและทั่วโลกได้เห็นแล้วว่าคนกับป่าสามารถอยู่ร่ํมกันได้อย่างมีความสุข เจ้ําน้ําทที่กับพ้ํนอ้งประชาชนต้องอยู่ร่ํมกันอย่างมีความสุขก่อนจ้ํงจะเกิดแรงผลักดันให้เกิดเป็นป่าชุมชนอย่างสมบูรณ์ รวันนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากขาดเครือข่ายป่าชุมชนของเราไป ขอซ้ํนชมเครือข่ายป่าชุมชน เจ้ําน้ําทที่หน่วยงานรัฐ และทางดัํนเอกชนที่พ้ํมร่ํมจะผลักดันและสนับสนุน สุดท้ายนี้ผมหวังเป็นอย่างยั้งว่าเราจะรักษาความเป็นปึกแผ่นซึ่งความเป็นพ้ํนอ้งในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้ํมของเราให้คงอยู่ถาวรเพื่อลูกหลานได้มีชีวิตที่สวຍงามสดใสต่อไป

การอภิปราย เรื่อง “เหลียวหลัง แลหน้า วิถีป่าชุมชน”

**“อดีต คือ แรงผลักดันและเป็นดัชนี
ชี้ทางในการเดินหน้าของป่าชุมชน
ในอนาคต”**

นายประลอง ดำรงค์ไทย
(อดีตรองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ)

เรามามองเหลียวหลังว่าเรามีความเป็นมาอย่างไร มองอดีตเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินไปข้างหน้า ภาพลักษณ์ที่เราเคยทำงานกันมาว่าขับเคลื่อนอย่างไร คำว่าป่าชุมชน ก้าวไปไกลแบบก้าวกระโดดที่แลกมาด้วยหยาดเหงื่อแรงกายของคนรักป่า บางพื้นที่แลกมาด้วยชีวิต ๓๐ ปีก่อน คนทำงานเพื่อป่าด้วยใจไม่มีสิ่งใดตอบแทน และมีเพียงกฎหมายป่าไม้คุ้มครองพื้นที่ ซึ่งไม่ได้ให้สิทธิเต็มที่ในการทำงานด้านป่าชุมชนจะทำการขับเคลื่อนหรือวางแผนการจัดการป่าชุมชนต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ก่อน จึงสามารถเข้าไปทำการต่าง ๆ ได้ นี่คืออุปสรรคในการทำงานของคนดูแลป่า เราพยายามเสนอพระราชบัญญัติป่าชุมชนเข้าที่ประชุมมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๘ แต่ผลก็ไม่เป็นอย่างที่คาดหวัง จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๕๗ เราได้ต่อสู้อีกครั้ง พยายามร่างกฎหมายป่าชุมชนให้สอดคล้องกับนโยบายต่าง ๆ และยึดกฎหมายป่าชุมชนเข้า ครม. จนสำเร็จในปี ๒๕๖๑ โดยผู้อำนวยการสำนักจัดการป่าชุมชน (นางนันทนา บุญยานันต์) เริ่มจาก ๖๐ มาตรา เพิ่มเป็น ๑๐๔ มาตรา ด้วยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน จนในที่สุดวันนี้ วันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๔ ที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนแห่งชาติ ซึ่งมีพลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ มีมติเห็นชอบให้วันที่ ๒๔ พฤษภาคม เป็นวันป่าชุมชนแห่งชาติ ของทุกปี ในอดีตขอยกข้อสรุปในการศึกษาของอาจารย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เกี่ยวกับป่าคือ ๑) ป่าสงวนใดมีพื้นที่ป่าชุมชนจำนวนมากพื้นที่นั้นจะยิ่งสมบูรณ์ ๒) ป่าสงวนใดมีพื้นที่ป่าชุมชนอยู่โอกาสการเกิดไฟป่าจะน้อยลง ๓) พื้นที่การเกษตรที่อยู่ติดพื้นที่ป่าชุมชนจะลดการเผาป่าอย่างน้อย ๔) ป่าชุมชนใดได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้และเอกชนป่าชุมชนนั้นจะมีการขับเคลื่อนได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ส่วนในอนาคตนั้น เราต้องเร่งส่งเสริมให้ป่าชุมชนทุกป่าจัดทำแผนการบริหารจัดการป่า และเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านป่าไม้มากขึ้น เพราะจำนวนเจ้าหน้าที่น้อยมากเมื่อเทียบกับพื้นที่ที่ต้องดูแล และเจ้าหน้าที่เป็นกำลังหลักในการส่งเสริมความรู้และสนับสนุนเครือข่ายได้อย่างดีเยี่ยม นี่คือภาพรวมที่เราต้องจัดการต่อไป

“ป่าชุมชนมีส่วนช่วยสนับสนุน
การพัฒนาคุณภาพชีวิต
ของคนในชุมชน”

ในมุมมองทางวิชาการ วนศาสตร์ชุมชน เป็นศาสตร์เฉพาะที่ต้องมีความรู้ทั้งด้านป่าไม้ และชุมชน ทำอย่างไรให้ป่ากับคนอยู่ร่วมกันได้ คำว่าเหยี่ยวหลัง คือ การหันหลังกลับมาศึกษา บทเรียนเก่าที่ผ่านมา แลหน้า คือ การมองถึง เป้าหมายข้างหน้าของป่าชุมชน อดีตการจัดตั้ง ป่าชุมชนไม่เป็นที่ยอมรับของคนในพื้นที่ เพราะ ขาดแรงจูงใจในการดูแลรักษาป่า กฎหมายยังไม่ ชัดเจนมากพอ จะเข้าไปบริหารจัดการพื้นที่ป่า ก็ขัดกับกฎหมายป่าสงวนตลอด เกิดความ ขัดแย้งระหว่างกฎหมายกับคนดูแลป่า ทำให้เกิด ปัญหาไม่ต่ออายุป่าชุมชนเมื่อครบ ๕ ปี ต่อมา

ในเรื่องของอนาคต เราต้องมาคิดว่าเราจะแก้ปัญหาในอดีตที่ผ่านมาอย่างไร การแก้ปัญหาที่ดีคือมีกฎหมาย ที่ชัดเจนและตอบโจทย์ ช่วยสนับสนุนให้คนดูแลป่าทำงานได้ง่ายมากขึ้น ทุกวันนี้ทางด้านการจับตามอง เรื่องคาร์บอนเครดิต ซึ่งประเทศไทยมีจำนวนป่าที่กักเก็บคาร์บอนได้จำนวนมาก หนึ่งในพื้นที่ป่าที่กักเก็บ คาร์บอนได้สูงของไทยคือ ป่าชุมชน เราต้องทำการศึกษาและให้ความรู้กับชาวบ้านเรื่องนี้ เพราะคาร์บอน เครดิตจะเกี่ยวข้องกับเราโดยตรง หากจะลดจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมกับให้โรงงานอุตสาหกรรมสนับสนุน เงินในการปลูกป่าเพื่อลดคาร์บอนนั้น มุมของนักธุรกิจเลือกการให้เงินสนับสนุนให้ปลูกป่าเพราะระบบของ นักธุรกิจไม่สามารถลดขนาดการลงทุนได้ ต่อไปป่าชุมชนของเราก็จะเป็นป่าชุมชนต้นแบบระดับโลก (Model Forest) มีตัวอย่างพื้นที่ที่ทำสำเร็จแล้วคือในพื้นที่อำเภอปางปาล จังหวัดลำปาง เป็นป่าชุมชนที่ผ่านการรับรอง มาตรฐานระดับชาติหรือระดับสากล เป้าหมายสุดท้ายคือเราต้องเพิ่มพื้นที่ป่าชุมชนให้มากขึ้นและตอบโจทย์ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของคนในชุมชน

ผศ.ดร.ขวัญชัย ดวงสถาพร
(คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

“การเกื้อกูลกันของเครือข่ายป่าชุมชน ส่งผลให้เกิดป่าชุมชนที่ยั่งยืน”

ศูนย์วนศาสตร์ชุมชนใช้หลากหลายศาสตร์มาก อดีตป่าถูกทำลายประชาชนให้ความสนใจกับการปลูกพืชเชิงเดี่ยวทำให้พื้นที่ป่าลดลง นักวิชาการหลายท่านจึงทำการศึกษาและตั้งศูนย์วนศาสตร์เพื่อให้คนอยู่ร่วมกับป่าโดยไม่ทำลายป่า ต่อมาเราได้รับความร่วมมือในการทำงานด้านป่าชุมชนจากหลาย ๆ ฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม ที่คอยเกื้อหนุนเครือข่ายป่าชุมชน แต่ละฝ่ายก็จะทำหน้าที่แตกต่างกันตามบริบทที่ได้รับ ในมุมมองของภาคประชาสังคม ในการก้าวไปข้างหน้าของป่าชุมชน ผมมองว่าแผนการจัดการป่าชุมชนเป็นหัวใจหลักที่สำคัญในแผนให้ระบุ ๕ ด้าน แต่ละด้านจะเน้นเรื่องการเข้าใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน และเรื่องที่สำคัญอีกเรื่องคือเรื่องการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่ทำงานด้านป่าชุมชน อนาคตเรื่องที่เราจะต้องให้ความสำคัญอันดับแรกคือเรื่องกองทุนเครือข่าย เช่น เรื่องการเก็บค่าธรรมเนียมจากสมาชิกเครือข่ายอื่นที่เข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของเรา การเสียค่าปรับ และการขายสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่มาจากป่าชุมชน ควรร่างไว้ในแผนการจัดการป่าไม้ด้วย อันดับสอง เรื่องเศรษฐกิจ จะทำอย่างไรให้สินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้ขับเคลื่อนไปได้ เรื่องที่สาม คาร์บอนเครดิต ที่สามารถซื้อขายและสร้างรายได้ให้อยู่แผนการจัดการป่าชุมชนได้ เรื่องการจัดการไฟป่าที่ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัด สามารถของบประมาณ เราสามารถให้ผู้ในแผนการจัดการป่าชุมชนได้ เราต้องทำแผนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อใหม่เพื่อให้เราอยู่ได้ และเรื่องสุดท้ายคือ เรื่องคนรุ่นใหม่ กับดิจิทัล สามารถกระจายข้อมูลผ่านแพลตฟอร์ม เช่น สินค้า ข้อมูล และคนรุ่นใหม่กับดิจิทัลสามารถกระจายข้อมูลผ่านแพลตฟอร์ม เช่น สินค้า ข้อมูลการท่องเที่ยว

นายระวี ถาวร

(ศูนย์วนศาสตร์ชุมชนเพื่อคนกับป่า (RECOFTC))

นายภาณุเดช เกิดมะลิ (มุลนิธิสีบนาเคเสถียร)

“ผู้นำที่มีใจรักป่า ทำให้เราเดินทางไปถึงเส้นชัยเร็วขึ้น”

ในอดีตป่าชุมชนจะเกิดขึ้นได้ต้องมีผู้นำที่มีใจรักในการดูแลรักษาป่า มีความสนใจเรื่องการอนุรักษ์เป็นทุนเดิม เพื่อที่จะเก็บผืนป่าไว้ให้ลูกหลานในอนาคตอีกส่วนหนึ่งคือ ชุมชนได้ประโยชน์จากป่าโดยตรงและส่วนที่สามคือการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาเรื่องความขัดแย้ง แต่ในช่วงนั้นเราไม่มีกฎหมายมารองรับการจัดการป่าชุมชน ทำให้การบริหารจัดการไม่มีความต่อเนื่อง นี่คือนิทรรศการในอดีตที่สะท้อนกลับมาจากการเกิดป่าชุมชนในอดีต ต่อมาหมู่บ้านรอบ ๆ พื้นที่ป่ารู้จักคำว่าเครือข่าย รู้จักการสร้างเครือข่ายสร้างปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้นทำให้ไม่เกิดความเสียหายในการต่อสู้เพื่อผืนป่า จึงเกิดโครงการ ๓๐ ป่า รักษาทุกโรคนั้น แต่ในปัจจุบันเกินเป้าหมายที่เราตั้งไว้กว่า ๖๔ ป่าชุมชน

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ เราได้มีพระราชบัญญัติป่าชุมชน ถือว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นตัวกระตุ้นให้เครือข่ายป่าชุมชนเกิดการขับเคลื่อนต่อไป อีกมิติหนึ่งของเครือข่ายป่าชุมชนผมมองว่าเป็นระบบที่ต่อเนื่องกันของคนกับป่า ที่มีโอกาสเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เรื่องการบริหารจัดการในปัจจุบันผมแบ่งพื้นที่ป่าชุมชนออกเป็น ๓ พื้นที่ คือ ๑) พื้นที่ที่เป็นป่าชุมชนตามกรมป่าไม้ประกาศ ๒) พื้นที่ที่ประชาชนสามารถเข้าใช้ประโยชน์ได้ ๓) พื้นที่ป่าไม้ห้ามบุกรุก ทั้ง ๓ พื้นที่ที่กล่าวมานี้หากเรากำหนดหน้าที่และโครงสร้างที่ชัดเจนจะส่งผลให้การทำงานของสำนักจัดการป่าชุมชนน้อยลง สุดท้ายนี้ขอฝากไว้สามเรื่องเพื่อการพัฒนาที่ก้าวไกลของป่าชุมชนคือ ๑) จัดให้มีพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ ๒) มีกระบวนการในการสนับสนุนทุกด้านอย่างชัดเจนของป่าชุมชน ๓) รัฐควรปรับมุมมองในการใส่ใจประชาชนมากขึ้น สุดท้ายแล้วรูปแบบของการจัดการป่าชุมชนคือการกระจายอำนาจที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

การอภิปราย เรื่อง “ไฟสร้างอนาคตชุมชนอย่างไร”

ปัจจุบันพื้นที่ป่าไม่มีสภาพเสื่อมโทรม และมีแนวโน้มลดลงอย่างมาก เนื่องมาจากสาเหตุสำคัญหลายประการ ได้แก่ การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การเผาป่า การบุกรุก ทำลายป่า เพื่อต้องการที่ดินเป็นที่ยอยู่อาศัย และทำการเกษตร และการใช้ที่ดิน เพื่อดำเนินโครงการของรัฐบาล การที่พื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศลดลงอย่างมาก ได้ส่งผลกระทบต่อการควบคุมระบบนิเวศโดยรวมอย่างจริงจัง เช่น ปัญหาความแห้งแล้งในภาคต่างๆ ของประเทศ และปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝนอย่างรุนแรง ซึ่งปัญหายังกระทบชาติก่อให้เกิดความเสียหายต่อผลิตผลทางการเกษตร ชีวิต และทรัพย์สิน นอกจากนี้ยังเกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านอื่น ๆ เช่น การสูญเสียหน้าดิน ทำให้สูญเสียความอุดมสมบูรณ์ของดิน และปัญหาสภาพดินฟ้าอากาศแปรปรวน เป็นต้น

ไผ่เป็นพืชที่กระจายสายพันธุ์อยู่ทั่วไปในทวีปเขตร้อนและเขตอบอุ่น ทั่วโลกมีประมาณ ๑,๕๐๐ ชนิด พบได้มากในประเทศจีน เกาหลี ญี่ปุ่น ไทย อินเดีย โดยจะขึ้นอยู่ในป่าดิบเขา ป่าเบญจพรรณ หรือป่าไผ่ล้วน ๆ เป็นต้น ซึ่งไผ่เป็นต้นหญ้าที่มีขนาดใหญ่ และเป็นพืชพลังงานที่เติบโตเร็วที่สุด และมีชีวมวลสูงที่สุดในบรรดาพืชที่อยู่บนดินด้วยกัน เพราะไผ่เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวตระกูลหญ้าที่มีขนาดลำต้นใหญ่โต ให้น้ำหนักชีวมวลต่อไร่ในระยะเวลาที่เท่ากันสูงกว่าพืชชนิดอื่น เป็นพืชที่มีอัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเกือบทุกพื้นที่ของประเทศไทยได้เป็นอย่างดีและอายุยืน ในสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ ต้นไผ่สามารถโตได้ถึง ๓๐-๑๒๐ ซม. ใน ๑ วัน เพราะไผ่มีลักษณะลำต้นเป็นปล้อง แต่ละปล้องพร้อมยึดออกพร้อมกันตลอดเวลา ด้วยลักษณะของไผ่ที่มีลำต้นตรงและกลวง จึงมีการนำคุณสมบัตินี้มาใช้เป็นภาชนะสำหรับใส่ของเหลว เช่น กระบอกน้ำ รวมไปถึงโครงสร้างบ้านเรือน เช่น เสา โครงหลังคา รางน้ำ นอกจากนั้นไผ่ยังสามารถนำมาทำเป็นเครื่องดนตรี เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และนำมาประกอบอาหารได้ จึงถือว่าเป็นองค์ประกอบของปัจจัยสี่ที่คุ้มค่าที่สุด

เนื่องจากไผ่มีคุณสมบัติประโยชน์เพื่อบริโภคและใช้สอยอย่างหลากหลาย สามารถจำหน่ายเป็นกิ่งพันธุ์หน่อ ลำ และแปรรูปเป็นสินค้าอุปโภคและอาหารสัตว์ได้ ทำให้ในปัจจุบัน “ไผ่” เป็นวัตถุดิบที่มาแรงที่สุดในขณะนี้ เพราะการปลูกต้นไม้เพื่อหวังที่จะให้ช่วยดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ใช้เวลาหลายสิบปี ในขณะที่การปลูกไผ่นั้นใช้เวลาสั้นเพียง ๓-๕ ปี ในเนื้อที่ที่เท่ากัน ป่าไผ่ส่วนใหญ่ใช้เวลาไม่ถึง ๗ ปี ก็สามารถให้ปริมาณไม้ที่เก็บกักคาร์บอนไดออกไซด์ได้ในปริมาณที่เทียบเท่ากับป่าธรรมชาติที่ต้องใช้เวลา ๔๐ ถึง ๑๐๐ ปี ซึ่งไผ่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรที่สามารถทดแทนได้อย่างยั่งยืน

“ไผ่” นับเป็นพืชที่อยู่เคียงข้างประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของไทย สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้อย่างมาก เนื่องจากไผ่เป็นพืชพลังงานที่เติบโตเร็วที่สุดและมีชีวมวลสูงที่สุดในบรรดาพืชที่อยู่บนดินด้วยกัน เพราะไผ่เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวตระกูลหญ้าที่มีขนาดลำต้นใหญ่โต ให้น้ำหนักชีวมวลต่อไร่ในระยะเวลาที่เท่ากันสูงกว่าพืชชนิดอื่น เป็นพืชที่มีอัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเกือบทุกพื้นที่ของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

นายสกลต์ บุญเสริมสุข

(ผู้อำนวยการสำนักการป่าไม้ต่างประเทศ)

พิธีปิดการสัมมนา

การจัดสัมมนาในครั้งนี้ถือว่าบรรลุเป้าหมายตามที่ทางผู้บริหารสำนักจัดการป่าชุมชนได้ตั้งไว้เป็นอย่างมาก ถือว่าเป็นเรื่องที่ดีมากในการจัดสัมมนาขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้พี่น้องเครือข่ายป่าชุมชนได้เพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการป่าชุมชนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขอขอบคุณพี่น้องเครือข่ายทุกท่านที่ได้เสียสละแรงกายแรงใจในการดูแล อนุรักษ์ ปันพูป่าของประเทศเราให้คงอยู่รวมถึงการมาร่วมสัมมนาในครั้งนี้ด้วย แสดงให้เห็นถึงพลังความเข้มแข็งของเครือข่ายอย่างแท้จริง ต้องขอขอบคุณทางผู้อำนวยการสำนักจัดการป่าชุมชน (นางนันทนา บุญยานันต์) ที่ได้จัดงานในครั้งนี้ขึ้น ทำให้รู้ว่าผู้บริหารของเรามีความใส่ใจและให้ความสำคัญกับเครือข่ายเพียงใด เครือข่ายป่าชุมชนถือเป็นแรงสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานด้านป่าไม้ที่สำคัญมาก ขอขอบคุณทุกท่านที่สละเวลามาร่วมงานในครั้งนี้ หากมีโอกาสอยากจะไปเยี่ยมทุกท่านเองในทุกพื้นที่ จะทำให้เห็นถึงภาพการทำงานและการแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง หากเครือข่ายใดต้องการคำปรึกษาหรือต้องการให้ทางกรมป่าไม้ช่วยเหลือ สามารถแจ้งเข้ามาได้ ทางเราพร้อมที่จะอยู่เคียงข้างเป็นที่ปรึกษาให้ท่านตลอด ปัจจุบันนี้มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้นสามารถติดต่อเราได้ง่ายขึ้นไม่ว่าจะทาง facebook page, LINE, Instagram สามารถติดต่อเราเข้ามาได้ตลอด เพื่อให้เกิดประโยชน์กับทางพี่น้องประชาชนทุกท่าน สุดท้ายนี้ขอให้พี่น้องทุกท่านเดินทางกลับภูมิลำเนาอย่างสวัสดิภาพ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเราจะได้พบกันอีกในการสัมมนาครั้งต่อไป

สรุปแบบประเมินความพึงพอใจ
โครงการสัมมนา เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายป่าชุมชน” ประจำปี ๒๕๖๕

ตารางที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๒๒๓	๘๑
หญิง	๕๒	๑๙
รวม	๒๗๕	๑๐๐
สถานะ		
ประธานเครือข่ายป่าชุมชน	๖๘	๒๔.๕
คณะกรรมการเครือข่ายป่าชุมชน	๙๙	๓๖.๕
สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน	๒๕	๙
เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านป่าชุมชน	๓๓	๑๒
ผู้อำนวยการศูนย์ป่าไม้	๔๔	๑๖
ผู้อำนวยการส่วนจัดการป่าชุมชน สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้	๖	๒
รวม	๒๗๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๑ พบว่า ผู้เข้าร่วมการสัมมนา เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายป่าชุมชน” ประจำปี ๒๕๖๕ จำนวนทั้งสิ้น ๒๗๕ คน เป็นเพศชาย ร้อยละ ๘๑ และเป็นเพศหญิง ร้อยละ ๑๙ ประกอบด้วย ประธานเครือข่ายป่าชุมชน ร้อยละ ๒๔.๕ คณะกรรมการเครือข่ายป่าชุมชน ร้อยละ ๓๖.๕ สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน ร้อยละ ๙ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านป่าชุมชน ร้อยละ ๑๒ ผู้อำนวยการศูนย์ป่าไม้ ร้อยละ ๑๖ และผู้อำนวยการส่วนจัดการป่าชุมชน สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ ร้อยละ ๒

ตารางที่ ๒ ความพึงพอใจ / ไม่พึงพอใจต่อการให้บริการงาน “การพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายปทุมชน”

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย
	น้อยที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปานกลาง (๓)	มาก (๔)	มากที่สุด (๕)	
๑. ด้านเวลา						
๑. การจัดสัมมนาเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด	-	-	๑	๔๒	๕๗	๔.๕๖
๒. ความรวดเร็วในการจัดสัมมนา	-	-	-	๕๑	๔๙	๔.๔๙
๓. ความเหมาะสมของระยะเวลาจัดสัมมนา	-	-	๔	๔๙	๕๑	๔.๔๗
๒. ด้านขั้นตอนการให้บริการ						
๑. การกำหนดการสัมมนามีความชัดเจน	-	-	๖	๔๙	๔๕	๔.๓๙
๒. การติดป้ายประกาศ จัดทำคู่มือ หรือแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการ	-	-	๗	๕๑	๔๒	๔.๓๕
๓. การจัดลำดับขั้นตอนการสัมมนาตามกำหนดการที่แจ้ง	-	-	๑	๖๒	๓๗	๔.๓๖
๓. ด้านบุคลากรที่ให้บริการ						
๑. ความเหมาะสมในการแต่งกายของเจ้าหน้าที่และวิทยากร	-	-	๑	๓๐	๖๙	๔.๖๘
๒. ความเต็มใจและความพร้อมในการให้บริการอย่างสุภาพ	-	๑	-	๓๖	๖๓	๔.๕๕
๓. ความรู้ความสามารถในการให้บริการ เช่น สามารถตอบคำถาม ชี้แจงข้อสงสัยให้คำแนะนำได้	-	-	-	๔๕	๕๕	๔.๖๑
๔. ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และเนื้อหาได้ตรงประเด็น	-	-	๑	๓๙	๖๐	๔.๕๙
๕. สอดแทรกแนวคิด ประสบการณ์ ที่ทำให้เข้าใจง่าย	-	-	๑	๔๗	๕๒	๔.๕๑
๔. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก						
๑. มีการประชาสัมพันธ์บอกจุดบริการ	-	-	๕	๕๖	๓๙	๔.๓๔
๒. จุด/ช่อง การให้บริการมีความเหมาะสม	-	-	๔	๖๔	๓๒	๔.๒๘
๓. การอำนวยความสะดวกและการบริการ	-	-	๒	๔๖	๕๒	๔.๕๐
๔. ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องประชุม ที่พัก	-	๑	๑	๒๗	๗๑	๔.๖๘
๕. ความสะอาดของสถานที่ให้บริการ	-	-	-	๓๒	๖๘	๔.๖๘
๖. ความพึงพอใจต่อสถานที่และสภาพแวดล้อมในการจัดสัมมนา	-	-	-	๔๑	๕๙	๔.๕๙

ตารางที่ ๒ ความพึงพอใจ / ไม่พึงพอใจต่อการให้บริการงาน “การพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายป่าชุมชน”(ต่อ)

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย
	น้อยที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปานกลาง (๓)	มาก (๔)	มากที่สุด (๕)	
๕. ด้านเนื้อหา/ความรู้						
๑. ก่อนเข้าร่วมสัมมนาท่านมีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายป่าชุมชน การบริหารจัดการป่าชุมชน และกฎหมายป่าชุมชนเพียงใด	-	-	๘	๖๗	๒๕	๔.๑๗
๒. หลังเข้าร่วมสัมมนาท่านมีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายป่าชุมชน การบริหารจัดการป่าชุมชน และกฎหมายป่าชุมชนมากขึ้นเพียงใด	-	-	-	๓๗	๖๓	๔.๖๓
๓. เนื้อหา มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานเพียงใด	-	-	-	๓๑	๖๙	๔.๖๙
๖. ท่านมีความพึงพอใจ/ไม่พึงพอใจต่อการให้บริการใน ภาพรวม อยู่ในระดับใด	-	-	-	๔๔	๕๖	๔.๕๖
รวม						๔.๕๑

จากตารางที่ ๒ สรุปความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการสัมมนา เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายป่าชุมชน” ประจำปี ๒๕๖๕ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๑ หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๐.๑๗ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ในภาพรวม ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านเวลา ด้านขั้นตอนการให้บริการ ด้านบุคลากรที่ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านเนื้อหาความรู้ และความพึงพอใจและไม่พึงพอใจต่อการให้บริการในภาพรวม ดังนี้

๑. ด้านเวลา

๑) การจัดสัมมนาเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๕๗ รองลงมา คือ ระดับมาก และระดับปานกลาง ร้อยละ ๔๒ และ ร้อยละ ๑ ตามลำดับ

๒) ความรวดเร็วในการจัดสัมมนา พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ร้อยละ ๕๑ รองลงมา คือ ระดับมากที่สุด ร้อยละ ๔๙ ตามลำดับ

๓) ความเหมาะสมของระยะเวลาจัดสัมมนา พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๕๑ รองลงมา คือ ระดับมาก และระดับปานกลาง ร้อยละ ๔๙ และร้อยละ ๔ ตามลำดับ

๒. ด้านขั้นตอนการให้บริการ

๑) การกำหนดการสัมมนามีความชัดเจน พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ร้อยละ ๔๙ รองลงมา คือ ระดับมากที่สุด และระดับปานกลาง ร้อยละ ๔๕ และร้อยละ ๖ ตามลำดับ

๒) การติดป้ายประกาศ จัดทำคู่มือ หรือแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการ พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ร้อยละ ๕๑ รองลงมา คือ ระดับมากที่สุด และระดับปานกลาง ร้อยละ ๔๒ และร้อยละ ๗ ตามลำดับ

๓) การจัดลำดับขั้นตอนการสัมมนาตามกำหนดการที่แจ้ง พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ร้อยละ ๖๒ รองลงมา คือ ระดับมากที่สุด และระดับปานกลาง ร้อยละ ๓๗ และ ร้อยละ ๑ ตามลำดับ

๓. ด้านบุคลากรที่ให้บริการ

๑) ความเหมาะสมในการแต่งกายของเจ้าหน้าที่และวิทยากร พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๖๙ รองลงมา คือ ระดับมาก และระดับปานกลาง ร้อยละ ๓๐ และร้อยละ ๑ ตามลำดับ

๒) ความเต็มใจและความพร้อมในการให้บริการอย่างสุภาพ พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๖๓ รองลงมา คือ ระดับมาก และระดับน้อย ร้อยละ ๓๖ และร้อยละ ๑ ตามลำดับ

๓) ความรู้ความสามารถในการให้บริการ เช่น สามารถตอบคำถาม ชี้แจงข้อสงสัยให้คำแนะนำได้ พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๕๕ รองลงมา คือ ระดับมาก ร้อยละ ๔๕ ตามลำดับ

๔) ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และเนื้อหาได้ตรงประเด็น พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๖๐ รองลงมา คือ ระดับมาก และระดับปานกลาง ร้อยละ ๓๙ และร้อยละ ๑ ตามลำดับ

๕) สอดแทรกแนวคิด ประสบการณ์ ที่ทำให้เข้าใจง่าย พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๕๒ รองลงมา คือ ระดับมาก และระดับปานกลาง ร้อยละ ๔๗ และร้อยละ ๑ ตามลำดับ

๔. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

๑) มีการประชาสัมพันธ์บอกจุดบริการ พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ร้อยละ ๕๖ รองลงมา คือ ระดับมากที่สุด และระดับปานกลาง ร้อยละ ๓๙ และร้อยละ ๕ ตามลำดับ

๒) จุด/ช่อง การให้บริการมีความเหมาะสม พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ร้อยละ ๖๔ รองลงมา คือ ระดับมากที่สุด และระดับปานกลาง ร้อยละ ๓๒ และร้อยละ ๔ ตามลำดับ

๓) การอำนวยความสะดวกและการบริการ พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๕๒ รองลงมา คือ ระดับมาก และระดับปานกลาง ร้อยละ ๔๖ และร้อยละ ๒ ตามลำดับ

๔) ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องประชุม ที่พัก พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๗๑ รองลงมา คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย ร้อยละ ๒๗ ร้อยละ ๑ และร้อยละ ๑ ตามลำดับ

๕) ความสะอาดของสถานที่ให้บริการ พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๖๘ รองลงมา คือ ระดับมาก ร้อยละ ๓๒ ตามลำดับ

๖) ความพึงพอใจต่อสถานที่และสภาพแวดล้อมในการจัดสัมมนา พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๕๙ รองลงมา คือ ระดับมาก ร้อยละ ๔๑ ตามลำดับ

๕. ด้านเนื้อหา/ความรู้

๑) ก่อนเข้าร่วมสัมมนาท่านมีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายป่าชุมชน การบริหารจัดการป่าชุมชน และกฎหมายป่าชุมชนเพียงใด พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ร้อยละ ๖๗ รองลงมา คือ ระดับมากที่สุด และระดับปานกลาง ร้อยละ ๒๕ และร้อยละ ๘ ตามลำดับ

๒) หลังเข้าร่วมสัมมนาท่านมีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายป่าชุมชน การบริหารจัดการป่าชุมชน และกฎหมายป่าชุมชนมากขึ้นเพียงใด พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๖๓ รองลงมา คือ ระดับมาก ร้อยละ ๓๗ ตามลำดับ

๓) เนื้อหา มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานเพียงใด พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๖๙ รองลงมา คือ ระดับมาก ร้อยละ ๓๑ ตามลำดับ

๖. ท่านมีความพึงพอใจ/ไม่พึงพอใจต่อการให้บริการใน ภาพรวม อยู่ในระดับใด

พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๕๖ รองลงมา คือ ระดับมาก ร้อยละ ๔๔ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

๑. จุดการลงทะเบียนไม่ชัดเจน ควรมีป้ายบอกจุดลงทะเบียนและขั้นตอนต่าง ๆ และบริเวณบูธขายสินค้าก่อนข้างร้อนควรปรับปรุง
๒. ควรแยกห้องระดมความคิดเครือข่าย ๔ ภาค ๔ ห้อง เพื่อแก้ไขเรื่องเสียงรบกวน
๓. ควรจัดสัมมนาระดับจังหวัดแบบสัญจรทุกจังหวัด
๔. อยากให้เพิ่มเวลาในการระดมความคิดเห็น ๔ ภาค
๕. ควรจัดสัมมนาระดับประเทศทุกปี
๖. ควรเพิ่มการให้ความรู้ด้านกฎหมายมากขึ้น
๗. อยากให้ป่าชุมชนแต่ละแห่งได้นำเสนอผลงานของแต่ละป่าชุมชนในแต่ละปีที่ผ่านมาให้กับทางกรมป่าไม้ได้รับทราบการทำงาน of เครือข่าย
๘. ควรจัดการสัมมนาระดับภาคก่อนจัดการสัมมนาระดับประเทศเพื่อเตรียมความพร้อมให้เครือข่าย
๙. ควรมีเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การขับเคลื่อนเครือข่ายป่าชุมชน
๑๐. ควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ป่าชุมชนแจกให้ทุกป่าชุมชน